

Dr hab. Janusz Miąso, prof. UR

Uniwersytet Rzeszowski
ORCID: 0000-0002-2055-0152

Recenzja książki: Marta Uberman, *Obrazowanie figuratywne dziecka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021, ss. 340. ISBN 978-83-7996-979-1

Na rynku wydawniczym ukazała się bardzo potrzebna i oczekiwana książka autorstwa dr hab. Marty Uberman, prof. UR pt. *Obrazowanie figuratywne dziecka*, która ze wszech miar zasługuje na uwagę, wnikliwe studium, a ponad wszystko na zastosowanie i promocję.

Warto podkreślić na początku bardzo wysoki profesjonalizm samej Autorki, która w dziedzinie pedagogiki wczesnoszkolnej i przedszkolnej jest wysokiej klasy nauczycielem akademickim – teoretykiem i praktykiem, a także artystką, która potrafi sama czynić rzeczy piękne i uczyć tego innych, a to, szczególnie dla małego dziecka, jest czymś niezwykłym. Z tej właśnie osobistej pasji Autorki w ramach pedagogiki małego dziecka płynie profesjonalizm książki.

Wybitny polski pedagog, prof. Janusz Kirenko (UMCS) napisał, co umieszczono na okładce książki, iż każdy fragment książki zasługuje na uznanie, począwszy od istotnego dookreślenia tytułu, poprzez zajmującą redakcję rozdziału teoretycznego, profesjonalne ujęcie metodologicznych założeń badań własnych oraz oryginalne, a przede wszystkim nowatorskie analizy, utrzymane w kanonach wybitnych znawców problematyki, aż po autorski model obrazowania figuratywnego dziecka w twórczości plastycznej, gdzie Autorka uczy nas patrzeć na twórczość plastyczną dziecka, pomagając wyjść poza utrwalony schemat i próby oceny.

Już na początku książki Autorka przywołuje znamienne słowa prof. Jerzego Vetulaniego, o tym, iż jedną z charakterystycznych cech gatunku ludzkiego jest zdolność tworzenia, oceny i odczuwania, przyjemność z dzieł sztuki. Kreatywność, zdolność do tworzenia nowych idei i koncepcji lub nowych skojarzeń między już istniejącymi ideami jest nieodzownym warunkiem rozwoju ludzkości. Jej wytworzenie miało decydujący wpływ na rozwój człowieka (s. 9), z czym należy się zupełnie zgodzić, promować i wzmacniać.

Tym właśnie tropem kreatywności, twórczości podąża właśnie w swojej książce Marta Uberman, która podpowiada wielkie idee, a zarazem prowadzi nas w kierunku praktycznych ich realizacji, pokazując dziecięce dzieła, które są bezcenną

wartością dla kogoś, kto potrafi to dostrzec i kocha dziecko autentyczną rodzicielską i nauczycielską miłością.

Praca składa się z pięciu koherentnych rozdziałów, które stanowią spójną inspirującą całość.

W rozdziale pierwszym Autorka prezentuje wybrane koncepcje rozwoju plastycznego, bardzo cenne dla całości badań, które stanowią bardzo dobre wprowadzenie do całości, a to mocno inspiruje do wnikliwego studium dla pogłębienia wiedzy z tego zakresu. Perspektywa ukazana w tym rozdziale to perspektywa konstruowanego modelu obrazowania, dla którego to modelu najbardziej płodne empirycznie koncepcje rozwoju plastycznego, jak stwierdza Autorka, to koncepcje autorstwa Viktora Lowenfelda i Williama L. Brittaina oraz Rudolfa Arnheima. Te wybrane koncepcje łączy idea pojęciowego charakteru rysunku dziecka, która dla pracy badawczej Pani Profesor ma wartość nadrzędną.

W rozdziale drugim Marta Uberman przybliżyła bardzo ważne podstawowe problemy plastyczne w aspekcie budowanego modelu obrazowania figuratywnego dziecka, czerpiąc z uniwersalnych teorii języka sztuki. Sama będąc pedagogiem-praktykiem i zarazem artystką-praktykiem czyni to w sposób zachęcający do studium i wykorzystania. Jak podkreśla inspirująco Autorka, w tym rozdziale punktem wyjścia jest intuicyjne przekonanie, że twórczość plastyczna dziecka pełni funkcję specyficznego języka jako środka komunikacji i przekazu informacji. W takim ujęciu forma komunikacji z jednej strony jest osobotwórcza i symbolotwórcza, a z drugiej współtworząca, stymulująca i rozwijająca naturalny – werbalny język dziecka.

Rozdział III – to rozdział metodologiczny, gdzie Autorka, dzięki triangulacji metod badań, dokonuje próby skonstruowania modelu obrazowania figuratywnego dziecka w aspekcie pedagogicznym oraz określenie ważnego dla praktyki edukacyjnej wymiernego klucza do analizy wytworów plastycznych dziecka. Teoretyczne podstawy dla konstruowania modelu obrazowania stanowią w pracy teorie rozwoju takich wybitnych myślicieli jak Jean Piaget, Lew Wygotski, Jerome Bruner, koncepcje rozwoju plastycznego Viktora Lowenfelda, Williama Brittaina oraz Rudolfa Arnheima, a także uniwersalne teorie sztuki Ernsta Gombricha, Wasyla Kardyńskiego, teorie widzenia Władysława Strzemińskiego, teoria barwy Adama Zausznicy.

Sz szczególnie ciekawy, także dla mnie osobiście (i uważam bardzo potrzebny dla pedagogów), jest rozdział IV, gdzie Autorka dokonuje analizy wyników badań własnych, czyli dokonuje opisu jakościowego rozwoju formy plastycznej dziecka na przykładzie jednostkowym, od pierwszej uchwyconej bazgroty do utworów o cechach realistyczno-naturalistycznych początków wieku dorastania. Marta Uberman stwierdza, iż z rzetelnością empiryczną dokonała opisowej analizy rysunków dziecka od momentu uchwycenia pierwszej bazgroty do chwili pojawienia się utworów ilustracyjnych o cechach wczesnego realizmu. Uwaga Autorki została

skupiona na jakościach wizualnych formy i treści wytworów dziecka, na załączkowym formułowaniu się kształtów, ich rozwojowym różnicowaniu przez pojedyncze formy aż do coraz bardziej złożonych konstruktów strukturalnych. W tym rozdziale szczególnie można zauważyć pasję Marty Uberman, zachęcającą do profesjonalizmu w badaniach i promowaniach twórczości dziecka.

Bardzo cenny jest także rozdział V, gdzie możemy się zapoznać z samym modelem obrazowania figuratywnego. Autorka skupia się tutaj na tzw. momentach przełomowych, ujawniających się w postaci typowych zmian rozwojowych jakości wizualnych form plastycznych. Trafnie, z czym zupełnie jako pedagog się zgadzam, podpowiada ogromne znaczenie osoby rodzica i osoby nauczyciela edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, osoby działającej nie tylko jako uświadomionego aktywnego obserwatora rozwoju dziecka, ale zaangażowanego uczestnika i współautora tegoż rozwoju, osoby stwarzającej twórczą i pobudzającą do działania atmosferę, pozytywnie motywującą i stymulującą dziecko do spontanicznego działania.

Praca zawiera także ze wstęp, zakończenie, aneks, bibliografię, słownik pojęć, indeks nazwisk i indeks rzeczowy, spis rysunków i schematów.

Warto także nadmienić, iż książka jest bardzo ładnie wydana pod względem edytorkim.

Podsumowując, jako pedagog, a zwłaszcza pedagog medialny, śledzący od wielu lat naukową twórczość Marty Uberman, pragnę bardzo serdecznie podziękować i pogratulować bardzo dobrej książki. Jest ona bardzo potrzebna, szczególnie w kontekście immersji medialnej (zanurzenia w świat mediów) także małego dziecka, gdy bezcenna twórczość plastyczna takiej osoby, o którą trzeba koniecznie walczyć i o którą trzeba się troszczyć jest szansą na ratowanie jej kreatywności i osobowości. Książkę Marty Uberman osobiście bardzo polecam pedagogom i rodzicom. Tym najważniejszym osobom w życiu małego dziecka życzę, aby korzystały z profesjonalnych podpowiedzi Autorki pracy i nie ustawały we wzmacnianiu kreatywności i twórczości dzieci.

Z książki rodzi się konkluzja, iż osoby dorosłe powinny wykazywać maksymalną troskę o profesjonalną diagnozę potencjału biologiczno-psychiczno-społecznego dziecka. Powinny wykorzystać do tego doświadczenie i pomysły wybitnych badaczy oraz konsekwentny, aktywny i zaangażowany wysiłek rodziców oraz pedagogów w celu mądrej, aktywnej, pełnej życzliwości stymulacji integralnego i permanentnego rozwoju kreatywności i osobowości dziecka.